Managementul carierei didactice
Formarea profesională a cadrelor didactice
Sistemul de formare a cadrelor didactice universitare în Uniunea Europeană

Prof. dr. Dora -Lucia Dascălu

INTRODUCERE

Problematica formării personalului didactic a devenit un element esenţial nu numai pentru sistemele educaţionale, ci şi pentru ansamblul societăţilor contemporane. Educaţia a fost dintotdeauna unul dintre elementele principale ale menţinerii unei culturi şi ale dezvoltării sociale. Educaţia reprezintă astăzi în toate statele Uniunii Europene unul din pilonii esenţiali ai edificării unei societăţi dezvoltate, bazate pe cunoaştere. În această societate, sistemul educaţional redobândeşte un rol central, iar cadrul didactic redevine unul dintre principalii actori sociali, prețuit de oameni și de instituțiile statului.

Munca personalului didactic este mai responsabilă, mai dificilă şi mai implicată pe termen lung în arta supravieţuirii şi a progresului uman şi social. Un bun cadru didactic trebuie să inoculeze tinerilor dinamism mental, stabilitate morală si sentimente afective. Orice cadru didactic trebuie să fie pregătit schimbărilor, nevoilor vieţii sociale, nevoilor noilor generaţii, să se pregătească singur pe sine, să se autoperfecţioneze. Formarea si perfecţionarea cadrului didactic se realizează în dimensiuni organizate concentric, pornind de la studiul individual, la forme organizate instituţional la nivel de catedre, de comisii, pe specialitaţi înrudite, de consiliu profesoral, cercuri pedagogice, perfecţionări periodice, masterate, cursuri postuniversitare, precum şi prin sistemul definitivării şi a gradelor didactice.

Formarea continuă a personalului din sistemul de învăţământ, ca răspuns la nevoile şi interesele indivizilor dar şi la cerinţele specifice ale pieţei muncii, ar trebui să respecte un curriculum specific care să se sprijine pe principii europene, naţionale şi locale.

Partea I. Formarea cadrelor didactice. Concepte teoretice

"Pregătirea profesională şi perfecţionarea acesteia stau la baza formării şi dezvoltării carierei individului. Acesta nu poate aspira la o carieră de succes, mai ales în condiţiile contemporane, decât apelând la pregătire, consolindând-o şi desăvârşind-o permanent."[1]

Învăţarea permanentă şi continuă s-a impus ca o necesitate şi ca o soluţie la schimbările ce au loc în diverse domenii ale vieţii individului şi ale societăţii în care acesta trăieşte.

O caracteristică a schimbării în lumea modernă este globalitatea, depăşirea graniţelor naţionale şi regionale, care se reflectă într-o globalizare la nivelul tuturor domeniilor, inclusiv al educaţiei şi al pieţei forţei de muncă. Procesul accelerat de globalizare a economiei la nivel mondial va conduce, inevitabil şi la modificarea structurii forţei de muncă. Din ce în ce mai multe persoane vor trebui să se formeze şi să se informeze continuu pentru a ţine pasul cu această situaţie, sistemului educaţional revenindu-i rolul de a răspunde presiunilor diviziunii şi a schimbărilor la nivelul pieţei muncii pe plan internaţional. Apare, astfel, necesitatea unei rapide reeducări şi reinstruiri a forţei de muncă, necesitate ce devine o trăsătură esenţială a locului de muncă, influenţând diversitatea şi flexibilitatea serviciilor educaţionale.

[1] Bonciu, C. – *Introducere în Managementul Resurselor Umane,* Ed. Credis, Bucureşti, 2008, pg. 113

1.1.**Rolul educaţiei, subliniat de Uniunea Europeană**

"De la înfiinţarea sa, Uniunea Europeană şi-a extins nu numai dimensiunea, prin aderarea de noi state membre, ci şi domeniile în care a dezvoltat o politică comună europeană."[2]

Deşi Politica în domeniul educaţiei este decisă de fiecare stat în parte, membrii Uniunii Europene au recunoscut că împărtăşesc anumite obiective comune. De aceea, rolul Uniunii este de a sprijini cooperarea între statele membre şi, acolo unde este nevoie, de a completa acţiunile acestora, mai ales prin sprijinirea mobilităţii şi a cooperării între instituţiile de învăţământ.

Uniunea Europeană finanţează iniţiativele statelor membre în principal prin patru programe: Leonardo da Vinci (dedicat formării profesionale), Erasmus (care finanţează cooperarea între universităţi şi schimburile de studenţi), Grundtvig (care finanţează programe educaţionale pentru adulţi) şi Comenius (care finanţează cooperarea între şcoli şi profesorii acestora). De asemenea, UE alocă fonduri pentru cooperarea statelor membre în domeniul educaţiei, pentru învăţarea limbilor străine, pentru e-Learning sau pentru diseminarea şi schimbul de bune practici.

La Consiliul European din Lisabona din martie 2000[3], şefii de state şi de guverne au stabilit obiectivul strategic principal al Uniunuii Europene: să devină cea mai competitivă şi mai dinamică economie bazată pe cunoaştere din lume, capabilă de creştere economică sustenabilă, cu o ofertă mai bogată de slujbe şi cu un nivel mai ridicat de coeziune socială. În martie 2001, Consiliul European adopta o ţintă majoră ce trebuie atinsă de Uniunea Europeană: educaţia trebuie să fie organizată conform principiilor calităţii, accesului egal şi al deschiderii către societatea internațională. Toţi cetăţenii trebuie să dobândească cunoştinţe şi să îşi continuie în mod permanent educaţia, să capete noi îndemânări şi să îşi multiplice competenţele prin procesul de învăţare continuă. Aceasta ajută la creşterea implicării forţei de muncă şi la creşterea economică sustenabilă, în timp ce sporește şi nivelul coeziunii sociale de la nivel european.

În ceea ce privește strategiile de învăţare pe tot parcursul vieţii, multe state membre au dezvoltat politici, precum documente de strategie sau planuri de acţiune naţionale. Altele au revizuit legislaţia în domeniu.[4]

Raportul[5] Consiliului European şi al Comisiei Europene din anul 2008 a subliniat importanţa triunghiului cunoaşterii (educaţie, cercetare şi inovaţie) în obţinerea de slujbe şi astfel în creşterea economică. Raportul a precizat şi că progresul dobândit de statele membre nu este unul uniform, iar reformele nu s-au desfăşurat într-un ritm suficient de alert.

Actul Education, Youth and Culture din 13 şi 14 Noiembrie 2006[6] sublinia rolul statelor membre, beneficiile cooperării la nivel european şi nevoia unei abordări transsectoriale care să asigure eficienţa şi echitatea în procesul de învăţare pe tot parcursul vieţii. Calitatea era declarată încă de atunci obiectiv comunitar esenţial, specific tuturor formelor de învăţământ.

1.2.Formarea raportată la cariera didactică

Programele de studiu sunt astăzi concepute astfel încât să se ajungă la profesionalizare, adică la dobândirea unui set minim de competenţe care să permită activarea într-un anumit domeniu. Ceea ce interesează este formarea unui profesionist apt să se adapteze cerinţelor în continuă schimbare. Profesionalizarea nu se

---

[2] Manolache, O. – *Drept comunitar,* Ediţia a III-a revizuită, Ed. All Beck, Bucureşti, 2001, pg. 4

[3] Communication from the Commission - "Education & Training 2010": The success of the Lisbon Strategy hinges on urgent reforms (Draft joint interim report on the implementation of the detailed work programme on the follow-up of the objectives of education and training systems in Europe) - traduceri

[4] Consiliul European din Martie 2006 unde s-a adoptat actul Education, Youth and Culture, Council, 13 and 14 November 2006 - traduceri

[5] 2008 joint progress report of the Council and the Commission on the implementation of the 'Education and Training 2010' work programme -- 'Delivering lifelong learning for knowledge, creativity and innovation [Official Journal C86 of 5.4.2008], traduceri

[6] Actul Education, Youth and Culture, Council, 13 and 14 November 2006 - traduceri

încheie cu absolvirea (formarea iniţială), ci trece la o altă etapă, şi anume dezvoltarea carierei, care se realizează în cadrul educaţiei permanente (formarea continuă). Profesionalizarea, văzută din perspectiva procesului de formare iniţială şi continuă a cadrelor didactice are ca finalitate ameliorarea performanţelor educaţionale ale sistemului de învăţământ. Noile abordări interdisciplinare au impus cerinţe de profesionalizare tot mai mari. Profesionalizarea realizată în contextul depăşirii monospecializării devine un proces şi mai complex. Date fiind condiţiile de evoluţie rapidă a societăţii, formarea iniţială trebuie să lase loc posibilităţii de reconversie profesională, dat fiind că individul are nevoie, pe lângă deprinderile specifice profesiunii didactice, şi de experienţe colaterale care să-i permită să facă faţă cerinţelor sociale tot mai diverse.[7]

La nivelul formării iniţiale trebuie să se remarce evoluţiile în planul debutului şi al accesului în profesiunea didactică, deschiderea către ideea de lifelong learning, centrarea pe nivelul universitar şi chiar postuniversitar de formare, definirea profilului profesional prin raportarea la standarde şi competenţe, deschidere şi flexibilizare curriculară, strategii interactive de formare, evaluare exprimată în modalităţi alternative, certificare complexă şi mobilitate academică.

"Profesionistul" în învăţământ are un stil care gravitează în jurul a trei componente de bază: "a fi", care se referă la stilul personal, "a intra în relaţii", care se referă la stilul relaţional al individului şi "a preda", care se referă la stilul didactic.

1.3.Formarea continuă a cadrelor didactice

Accesul la educaţie reprezintă un aspect esenţial al unei societăţi bazate pe cunoaştere. Cadrele didactice şi formatorii sunt actori cheie în orice strategie ce are în vedere stimularea şi dezvoltarea unei societăţi sau economii. Astfel, se impun ca obiective: sprijinirea corespunzătoare a cadrelor didactice şi a formatorilor astfel încât ei să răspundă provocărilor unei societăţi bazate pe cunoaştere; definirea competenţelor, incluzând şi competenţele minime de TIC; asigurarea unei calificări adecvate noilor intraţi în profesie, la toate materiile şi nivelurile, precum şi asigurarea unei mai mari atractivităţi a profesiei de cadru didactic.

Conceptul de formare continuă defineşte liniile pedagogice esenţiale pentru activitatea de perfecţionare a cadrelor didactice, linii conturate la nivelul sistemelor de învăţământ, prin consolidarea reformelor deja întreprinse şi reevaluarea priorităţilor într-o societate bazată pe tehnologii avansate. Formarea continuă răspunde la aceste evoluţii şi la problemele lor integrabile în contextul mai larg al educaţiei permanente.

Formarea continuă a cadrelor didactice reprezintă o activitate cu conţinut pedagogic şi social proiectată, realizată şi dezvoltată în cadrul sistemului de învăţământ, cu funcţie managerială de reglare-autoreglare continuă a procesului de învăţământ, la toate nivelurile sale de referinţă (funcţional-structural-operaţional). La nivel funcţional, perfecţionarea personalului didactic vizează stimularea capacităţilor pedagogice şi sociale de convertire practică a finalităţilor de sistem în obiective angajate în cadrul procesului de învăţământ. La nivel structural, perfecţionarea personalului didactic vizează stimularea capacităţilor pedagogice şi sociale de valorificare deplină a tuturor resurselor pedagogice existente la nivel de sistem şi de proces. La nivel operaţional, perfecţionarea personalului didactic vizează stimularea capacităţilor pedagogice şi sociale de proiectare, realizare, dezvoltare şi finalizare a activităţilor specifice procesului de învăţământ, în condiţii optime, corespunzător contextului intern şi extern existent, pe termen scurt, mediu şi lung.

[7] Iucu, R. – *Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii,* Ed. Humanitas Educaţional, Bucureşti, 2004, pg. 24

Partea a II-a – Studiul de caz: Prezentarea diverselor programe de formare continuă a cadrelor didactice din instituții de învățământ italiene. Universitățile din localitatea Pessaro

2.1. Utilizarea noilor tehnologii în procesul didactic

Noile tehnologii informaționale au fost introduse progresiv în învăţământul universitar italian începând cu anul 1997. Obiectivele acestui demers se referă la: pregătirea studenților pentru o societate informaţională, folosirea acestor tehnologii în procesul de pregătire a studenților, dar şi însuşirea de informaţie şi comunicare. Practicile pegadogice au evoluat de asemenea în predarea disciplinelor, accesul la dicţionare şi enciclopedii electronice, la baze de date ştiinţifice, economice şi sociale, folosirea software-ului de achiziţionare şi tratare a datelor experimentale, de calcul şi de grafice, de cartografie care lărgesc şi diversifică modalităţile de acces la cunoştinţe, care permit studenților să se angajeze în proiecte de lucru personale mai bogate sau demersuri de învăţare mai active. TIC oferă cadrelor didactice posibilităţi noi de organizare și gestionare a grupelor de studenți, permite aplicarea unui tip de pedagogie mai diversificată, mărindu-le capacitatea de a asigura un parcurs mai individualizat.

Din momentul în care informatica şi noile tehnologii au pătruns în societate la toate nivelurile, de la muncă la viaţa personală, este vitală introducerea lor şi în procesul de învăţământ. Aceste tehnologii nu înlocuiesc învăţământul tradiţional, ci îl completează, prin sporirea curiozităţii, a învăţării prin descoperire şi a experimentelor.

Formarea profesorilor italieni pentru utilizarea noilor tehnologii le permite acestora să îşi asume un alt rol pe parcursul procesului instructiv – educativ, de ghid real al studenților, pe drumul lor către cunoaştere. Profesorii şi studenții au posibilitatea să–şi dezvolte abilităţile privind utilizarea noilor tehnologii ale informaţiei şi comunicaţiei prin implicarea în programe de parteneriat şcolar internaţionale, ocazie cu care pot împărtăşi o serie de experienţe de bună practică, pot avea o altă perspectivă asupra procesului educaţional, prin comparaţie cu achiziţiile în acest domeniu, identificate prin activităţi comune în ţările partenere.

În ceea ce priveşte formarea personalului didactic Italian din instituțiile de învățământ superior s-au organizat în ultimii 4 ani în universitățile din localitatea Pesaro 14 seminarii naţionale pe an care au strâns aproximativ 1200 de persoane responsabile precum şi subiecţi implicaţi în formarea iniţială şi continuă care au susţinut astfel efortul depus în procesul de formare în academii. La aceste seminarii s-au abordat teme transversale (parcursul, bilanţul şi perspectivele planului de urgenţă) şi teme disciplinare (întrebuinţări pedagogice ale TIC, noi competenţe de dezvoltat la cadrele didactice).

Prin introducerea cursurilor de formare în sensul utilizării în procesul educaţional a noilor tehnologii ale informaţiei şi comunicării s-au antrenat câteva modificări şi la nivelul competenţelor pedagogice ale cadrelor didactice care trebuie să înglobeze cel puţin trei aspecte: 1. profesorul să fie capabil să selecţioneze elementele necesare care aduc informaţia necesară pentru a fixa o linie de acţiune,

2. odată definită această linie de acţiune, el trebuie să fie capabil să aplice o serie de acţiuni care să permită realizarea obiectivului propus,

3. ceea ce se poate învăţa în urma reuşitelor sau eşecurilor să fie luat în considerare în noile proiecte.

Mai mult, cadrul didactic trebuie să deţină acele competenţe specifice care să permită studenților accesul la cunoştinţe şi abilităţi. Aceste competenţe specifice se referă mai ales la abilitatea profesorului de a facilita accesul dirijat al studentului la documente prin intermediul noilor tehnologii. Trebuie ca şi profesorul să fie pregătit să facă faţă unor situaţii precum cantitatea şi varietatea extrem de mare a informaţiilor în care ei nu pot limita procesul de învăţare a studenților la propriile limite de cunoştinţe.

2.2. Management educaţional şcolar – Program de formare continuă

Structura programului de formare continuă "Management Educaţional Şcolar" a fost focalizată pe valorificarea tuturor sinergiilor manageriale existente şi s-a desfăşurat în regim postuniversitar. Programul se adresează managerilor de instituţii aflaţi în funcţie, dar şi tuturor cadrelor didactice care aspiră la astfel de funcţii, studenţilor din ani terminali care optează pentru o carieră didactică, precum şi consilierilor în probleme de învăţământ din structurile locale, zonale sau naţionale. Condiţii de participare: absolvenţi de învăţământ superior.

Metodologia admiterii la curs include: jurizarea dosarului personal, interviu focalizat pe motivaţia opţiunii pentru curs, prezentarea unui certificat de competenţă lingvistică pentru o limbă de circulaţie internaţională.

Programul de formare cuprinde un nr. de 280 de ore pe timpul unui an de studiu repartizate pe module, fiecare modul cuprinzând trei tipuri, complementare, de activităţi (Sesiuni de predare-informare, Sesiuni interactive focalizate pe formarea abilităţilor şi competenţelor specifice managementului educaţional, Sesiuni de evaluare). La începutul anului universitar următor încheierii procesului de formare cursanţii susţin o sesiune finală de evaluare care cuprinde probe de examinare teoretică (pe sistemul multi choice din tematica modulelor) şi probe practice (rezolvarea de situaţii problemă, jocuri de rol etc., cuprinzând aspecte caracteristice ale activităţii unui manager şcolar) şi susţinerea unui proiect managerial propriu care să valorifice aspecte specifice ale modulelor parcurse aplicate la o anumită unitate de învăţământ.

Deoarece managementul educaţional este un domeniu ce se impune a fi dezvoltat permanent, participarea profesorilor la un astfel de program de formare este benefică atât pentru educaţie ca ansamblu, care va fi mai bine organizată, cât şi pentru studenți, care vor beneficia de profesori care au competenţe în cât mai multe domenii şi deci au o viziune mult mai largă.

2.3. Formări la *Centrul Corpului Didactic*

Instituţie abilitată în formarea continuă a cadrelor didactice din învăţământul italian, *Centrul Corpului Didactic* din Pesaro (asemănător CCD la noi, însă instituție de drept privat), şi-a dovedit profesionalismul în proiectarea ofertei de formare în funcţie de cerinţele cadrelor didactice şi a personalului didactic auxiliar din reţeaua şcolară, cât şi în funcţie de permanentele schimbări cerute de reformă.

Cursuri de maxim succes au fost, printre altele, "Cosiliere şi orientare şcolară" sau „Educaţie economică şi civică". Aceste cursuri de durată medie, 90-100 de ore, au fost finalizate cu dobândirea de către cursant, în urma evaluării finale, a 30 de credite.

La modulele propuse s-au înscris cadrele didactice din instituțiile de învățământ din localitatea Pesaro, dar și din localitățile învecinate deoarece: echipele de formatori au fost alcătuite din cadre didactice universitare şi formatori naţionali, au existat ehipamente performante puse la dispoziţia cursanților, a existat posibilitatea accesării permanente a Internetului pe toată durata cursului, s-a oferit o bază de curs generoasă pe suport magnetic şi în xerocopii, există o bibliotecă electronică bogată a Centrului care permite rezolvarea cu succes a tuturor cerinţelor, toate cursurile şi seminariile au fost interactive, s-a oferit consultanţă şi sprijin cursanților pe toată durata cursurilor.

Studenții, cursanții și elevii sunt primii asupra cărora finalizarea acestor cursuri se răsfrânge pentru că profesorii deprind noile metode de predare-învăţare, predarea centrată pe elev, sunt capabili să ofere consiliere, astfel încât să îi sfătuiască pe elevi/ studenți în ceea ce priveşte viitorul lor, şi de asemenea se dezvoltă simţul economic şi civic şi la profesori, care pot să încurajeze dezvoltarea spiritului antreprenorial şi civic la elevii/ studenții pe care îi formează.

2.4. Programul de Educaţie pentru sănătate– Formare de formatori

Cursul de formare pentru instruirea profesorilor în Educaţia pentru sănătate este format din 20 de sesiuni pentru 5 zile care conţin ca teme: Aspectele psihologice ale sănătăţii, stil de viaţă sănătos, sănătatea alimentaţiei, activitate şi odihnă, sănătate mintală, igiena, sănătatea mediului, violenţă, accidente şi abuz, comunicare despre sexualitate, anatomie şi fiziologie, rolurile sexelor, sănătatea reproducerii, infecţiile cu transmitere sexuală, HIV, consumul şi abuzul de substanţe. O sesiune este compusă din descrierea sesiunii, prezentarea paginii de lucru, prezentarea materialului informativ, completarea jurnalului personal.

Instructorii care pot fi formaţi în cadrul acestui program trebuie să aibă deja informaţii de bază despre predare, abilităţi de lucru în grup, educaţia pentru sănătate. Fiecare curs include o serie de activităţi care asigură succesul programului. Toate cursurile încep cu activităţi de încălzire a grupului, stabilirea şi repetarea regulilor de bază pentru curs şi pentru participanţi, stabilirea conţinutului pentru întregul curs şi pentru fiecare lecţie, stabilirea planului de teme pentru acasă.

La acest curs se utilizează conceptul de învăţare integrată/ experienţială care presupune învăţarea prin experienţă. Acest tip de învăţare, prin faptul că participanţii sunt solicitaţi şi implicaţi în activitate, este cel care conduce la schimbarea de comportament, constituindu-se ca o resursă educaţională atât pentru copii/tineri, cât şi pentru adulţi. Experienţa reprezintă o situaţie problematică, asemănătoare celor din viaţa de zi cu zi în care sunt implicaţi participanţii. Crearea acestei situaţii problematice este responsabilitatea formatorului. Pentru a crea o situaţie problematică sunt folosite tehnici de predare precum jocul de rol, studiul de caz, chestionarul etc. După participarea la situaţia problematică, cursanţii trebuie "prelucreze" activitatea. După prelucrare, sarcina instructorului este de a-i ajuta pe participanţi să integreze cele învăţate în activităţile cotidiene.

Prin acest curs profesorii deprind nu numai competenţe noi în ceea ce priveşte educaţia pentru sănătate, dar şi noi metode de predare-învăţare, şi anume conceptul de învăţare integrată, ceea ce din nou are repercursiuni benefice asupra studenților.

2.5. Programul de educaţie pentru cetăţenie democratică

Având ca scop formarea, dezvoltarea şi exersarea competenţelor social-civice democratice necesare tinerilor pentru participarea activă la viaţa socială, Programul de educaţie pentru cetăţenie democratică este structurat pe trei dimensiuni capabile să materializeze obiectivele principale ale programului, conştientizarea şi respectarea drepturilor omului:

1) Elaborarea unui curriculum formal în cadrul căruia tematica specifică fiecărui ciclu de învăţământ să sprijine înţelegerea fenomenelor sociale, să constituie baza de aplicare a celorlalte discipline opţionale, să faciliteze abordarea cross-curriculară a diferitelor teme de studiu prin gândire analitică şi sintetică şi să acţioneze ca un factor de prevenire a aspectelor negative ce pot afecta dezvoltarea copiilor/tinerilor.

2) Complementarizarea acestuia cu un curriculum extracurricular destinat interacţiunii dintre teorie şi practică în scopul depăşirii nivelului înalt abstract al noţiunilor şi creşterii eficienţei actului de predare – învăţare.

3) Diversificarea ofertei proiectelor/ programelor extraşcolare naţionale/ internaţionale specializate în educaţie pentru cetăţenie democratică organizate/ dezvoltate/ coordonate de Asociația Generală pentru Activităţi Extraşcolare.

Programul contribuie la perceperea instituției de învățământ ca o comunitate autentică, contextuală, racordată la viaţa publică prin promovarea unor politici de armonizare între starea de fapt şi standardele de atins. Bazat pe filosofia unui învăţământ democratic şi pragmatic, programul «Educaţia pentru cetăţenie democratică» oferă răspunsul la întrebarea „Ce face şcoala pentru ca absolvenţii ei să fie oamenii acestui secol?"

Nucleul educaţiei pentru cetăţenie democratică îl reprezintă formarea copiilor, tinerilor şi adulţilor pentru a deveni cetăţeni activi şi responsabili. Se urmăreşte promovarea unei culturi a democraţiei şi a drepturilor omului. Conceptele cheie ale programului sunt: libertate, justiţie, egalitate, demnitate umană, non-discriminare,

democraţie, cetăţenie, drepturi şi responsabilităţi, interdependenţă şi solidaritate, stat de drept, cunoaşterea modului de funcţionare a instituţiilor democratice, precum şi înţelegerea rolului drepturilor omului în viaţa cotidiană.

Capacităţile dezvoltate prin participarea la program cuprind comunicarea activă - capacitatea de a asculta puncte de vedere diferite, de a-şi apăra poziţia personală şi a altor persoane; gândirea critică - procurarea informaţiei relevante, evaluarea critică a experienţelor, sensibilitatea faţă de prejudecăţi şi discriminări, recunoaşterea diferitelor forme de manipulare, luarea de decizii pe bază raţională; cooperare, interacţiune şi rezolvare paşnică a conflictelor; participarea şi organizarea unor activităţi sociale; promovarea şi apărarea drepturilor omului, la nivel local şi la nivel global.

Educaţia pentru cetăţenie este considerată, pe plan european, ca prioritate a reformelor educaţionale. Aceasta este văzută ca instrument al coeziunii sociale, bazată pe drepturile şi responsabilităţile cetăţenilor. De asemenea, reprezintă o dimensiune majoră a politicilor educaţionale în toate ţările europene. Astfel, se poate spune că educaţia pentru cetăţenie este un scop educaţional, dirijând sistemul de învăţământ către un set de valori comune, cum ar fi: diversitatea, pluralismul, drepturile omului, justiţia socială, bunăstarea, solidaritatea.

CONCLUZII

În scopul atingerii obiectivelor Lisabona în educaţie şi transformării Uniunii Europene într-o economie bazată pe cunoaştere, competitivă şi dinamică, statele membre sunt impulsionate să investească suficiente resurse şi să asigure că acestea sunt coordonate şi îndreptate prin cele mai bune căi.

Obiectivele formării cadrelor didactice vizează atât ameliorări în domeniul larg al sistemului educativ interconectat cu sistemele societăţii în care este integrat, cât şi schimbări concrete la nivelul personalităţii cadrului didactic ce se concretizează în dobândirea unor cunoştinţe şi comportamente specifice.

Trecerea de la meseria didactică ca rezultat al asimilărilor preponderent intuitive şi imitative la profesie, ca model acţional standardizat rezultat din formarea, internalizarea şi exercitarea competenţelor metodologice, de comunicare şi relaţionare, a competenţelor de evaluare, psihosociale, tehnice şi antreprenoriale reprezintă un proces indus, prin elaborarea standardelor profesionale, stabilirea criteriilor de evaluare a nivelului de atingere a lor, dar şi un rezultat al reflexivităţii şi autonomiei profesionale.

Programele de formare continuă la care participă profesorii din cadrul instituțiilor de învățământ superior din localitatea Pesaro oferă oportunităţi pentru analiza contextuală a practicilor de predare, ca suport pentru reflecţii personale capabile să conducă la elaborarea personală a unor noi modele acţionale.

Conceperea şi desfăşurarea activităţilor de formare prezentate în prezenta lucrare iau în considerare izomorfismul între formarea studenților şi cea a cadrelor didactice, utilizând strategii centrate pe formabil, pe aşteptările lui şi pe valorificarea achiziţiilor anterioare.

Formarea cadrelor didactice trebuie să reprezinte o variabilă definitorie a succesului educației, având în vedere complementaritatea dintre instruire şi management la nivel didactic.

Stagiile de pregătire prezentate nu mai pun accent strict pe achiziţia de cunoştinţe sau pe transmiterea unor cunoştinţe teoretice, ci urmăresc autoformarea, pe baza experienţei indivizilor şi a grupului supus formării. În ce priveşte atitudinea cursanţilor, personalul didactic solicită tot mai mult parcurgerea de stagii de formare aplicate, la obiect, care să pună accent mai mult pe rezolvarea unor probleme apărute la locul de muncă, pe elemente de proiectare şi organizare apte să-i ajute să obţină performanţe în activitate, şi nu pe aspectele strict teoretice. Se observă interesul sporit al cadrelor didactice pentru formare în domeniul managementului educaţional, pentru domeniul consilierii educative, dar şi pentru analiza curriculum-ului ori pentru metode moderne sau alternative de formare.

CUPRINS

Introducere

Partea I. Formarea cadrelor didactice. Concepte teoretice
1.1. Rolul educaţiei, subliniat de Uniunea Europeană
1.2. Formarea raportată la cariera didactică
1.3. Formarea continuă a cadrelor didactice

Partea a II-a – Studiul de caz: Prezentarea diverselor programe de formare continuă a cadrelor didactice din instituții de învățământ italiene. Universitățile din localitatea Pessaro
2.1. Formare în utilizarea noilor tehnologii în procesul didactic
2.2. Management educaţional şcolar – Program de formare continuă
2.3. Formări la *Centrul Corpului Didactic*
2.4. Programul de Educaţie pentru sănătate– Formare de formatori

BIBLIOGRAFIE

Bogáthy, Z. (coord.) – *Manual de psihologia muncii şi organizaţională,* Ed. Polirom, Iaşi, 2004
Bonciu, C. – *Introducere în Managementul Resurselor Umane,* Ed. Credis, Bucureşti, 2008
Bonciu, C. – *Instrumente manageriale Psihosociologice,* Ed. All Beck, Bucureşti, 2000
Cornescu, V., Bonciu C. – *Managementul Resurselor Umane,* Ed. TREI, Bucureşti, 2000
Cornescu, V., Mihăilescu, I., Stanciu, S. – *Management,* Ed. ACTAMI, Bucureşti, 1997
Iucu, R. – *Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii,* Ed. Humanitas Educaţional, Bucureşti, 2004
Manolache, O. – *Drept comunitar,* Ediţia a III-a revizuită, Ed. All Beck, Bucureşti, 2001
Russu, C. – *Management,* Ed. Expert, Bucureşti, 1993

Publicaţii:
Rădulescu, E. – *Tehnologia informaţiei şi a comunicaţiei în educaţie,* în Formarea Continuă. Revista Centrului Naţional de formare a personalului din învăţământul preuniversitar, nr. 4-5, Bucureşti, 2003
Formarea Continuă. Revista Centrului Naţional de formare a personalului din învăţământul preuniversitar, nr. 4, Bucureşti, 2002
Schermerhorn, J.A., Templer, A.J., Cattaneo – *Managing Organizational Behavior,* John Willey & Sons, Canada, în Bonciu, C. – *Introducere în Managementul Resurselor Umane*

Rapoarte, Comunicate:
- 2008 joint progress report of the Council and the Commission on the implementation of the 'Education and Training 2010' work programme -- 'Delivering lifelong learning for knowledge, creativity and innovation [Official Journal C86 of 5.4.2008]
- Communication from the Commission - "Education & Training 2010": The success of the Lisbon Strategy hinges on urgent reforms (Draft joint interim report on the implementation of the detailed work programme on the follow-up of the objectives of education and training systems in Europe)
- Communication from the Commission to the Council and to the European Parliament of 8 September 2006 on Efficiency and equity in European education and training systems
- Education, Youth and Culture, Council, 13 and 14 November 2006